

SOTAHISTORIAA WASHINGTONISSA JA RETKEILYÄ AMERIKAN TAISTELUPAIKOILLA

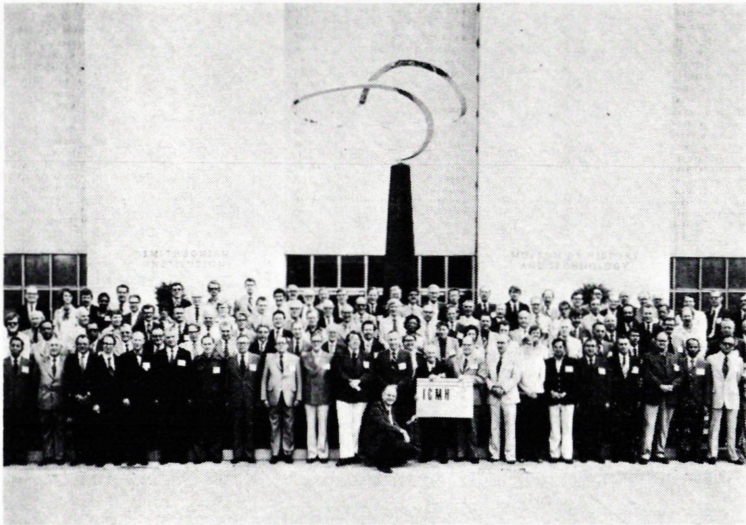
Vilho Tervasmäki

Kansainvälinen sotahistorian komitea — ICHM — on Kansainvälisen historiatieteiden komitean verrattain itsenäinen alaosasto, jonka jäseninä ovat eri maiden puolustusvoimien sotahistorian laitosten tutkijat ja sotahistoriasta kiinnostuneet yliopistomiehet. Washingtonin konferenssissa elokuussa 1975 oli edustettuna parikymmentä maata. Molemmat super-suurvallat, Neuvostoliitto ja Yhdysvallat, olivat luonnollisesti mukana. Samoin olivat läsnä molemmat Saksat ja lähimain kaikki pohjoisen ja läntisen Euroopan maat. Itäisestä Euroopasta olivat mukana Puola ja Romania sekä Aasiasta Turkki, Iran, Libanon, Japani, Filippiinit ja Indoneesia.

Sotahistorian konferensseja järjestetään viiden vuoden välein eri puolilla maailmaa. Vuonna 1965 konferenssi oli Wienissä, 1970 Moskovassa ja vuoden 1980 konferenssi pidettäneen Bukarestissa. Komitea julkaisee sotahistorian vuosikirjaa **Revue Internationale d'Histoire Militaire**, jota tähän mennessä on ilmestynyt 34 numeroa. Suomen numero 23 ilmestyi toistakymmentä vuotta sitten.

Kansainvälisen sotahistorian komitean presidenttinä on tähän asti toiminut ranskalainen armeijakenraali Fernand Gambiez ja pääsihteerinä belgialainen Albert Duchesne. Washingtonissa valittiin presidentiksi ruotsalainen eversti Bengt Ahslund. Vaalitoimituksen puheenjohtajana oli Suomen alakomitean puheenjohtaja professori, majuri Jarl Gallén.

Washingtonin konferenssin 13.—19. 8. 1975 esitelmät pidettiin **Historian ja tekniikan kansallisessa museossa**. Tässä museossa oli tekniikka erityisesti etualalla. Sitä varten pääkaupungin

Kansainvälisen sotahistorian konferenssin osanottajat Washingtonin Historian ja Tekniikan Museon edustalla elokuussa 1975. (Members of International Conference of Military History in Washington DC 13—19th August 1975)

keskustassa olevaan museoon oli sijoitettu mm. jättiläismäisiä vetureita, autoja, traktoreita ja puimureita. Myös vuorityö, öljynporaus, tähtitiede, avaruusasiat ja elektroniikka olivat esillä. Lääketieteen keksinnöt alkoivat kreikkalaisten lasilla kuppauksesta ja päättyivät ihmiskehon muovisiin varaosiin. Opiskelijoille museo on varmasti korvaamaton yleistiedon jakaja.

Konferenssin esitelmien pääaiheeksi oli määrätty **sotilastekninen kehitys ja sen vaikutus strategiaan ja taktiikkaan**, mutta sen lisäksi oli mahdollista käsitellä myös Amerikan vallankumousta. Siten Ison Britannian David Chandler käsitteli jalkaväen taktisten metodien muuttumista vv. 1688—1713, Ruotsin Bengt Åhs-lund talonpoikien osuutta salpietarin tuotannossa, Belgian Claude Gaier asetuotantoa Liegessä 1794—1814, USA:n Ernest Fisher takaaladattavan kiväärin vaikutuksia jalkaväen organisaatioon ja taktiikkaan vuoteen 1875 mennessä, Neuvostoliiton Pavel A.

Zhilin teknisen kehityksen vaikutuksia strategiaan ja taktiikkaan 1. maailmansodan kokemusten valossa, Kanadan John Swettenham Sommen ja Vimy Ridgen taisteluja 1. maailmansodassa, Itä-Saksan Reinhard Brühl sodan kuvan muuttumista 2. maailmansodan alussa ja allekirjoittanut teknisen kehityksen vaikutusta talvioperaatioihin Suomen sodissa 1939—45. Ruotsin Richard Böhmen ym:n aiheena oli maan sotateollisuus 2. maailmansodan aikana. Metodologiset ja lähdeaineistokysymykset olivat myös esillä. Yhdysvaltojen arkistoilla ja kirjastoilla onkin hyvin keskeinen ja hallitseva asema koko maailmaa kattavan tieteellisen tutkimuksen ja myös historiallisen tutkimuksen lähteiden aarreaittoina.

Konferenssitilojen eteisaulasta oli näköisjäljennöksinä ostettavissa Yhdysvaltojen tämän vuoden heinäkuussa 200 vuoden ikäiseksi tuleva itsenäisyysjulistus ja maailman vanhin kirjoitettu valtiosääntö. Nämä Yhdysvaltojen perustavat dokumentit olivat nähtävänä kunniapaikalla USA:n valtionarkistossa. Valtionarkistossa oli myös tavalla tai toisella Euroopasta kulkeutuneita asiakirjoja tai niiden mikrofilmejä. Kopioita näistä asiakirjoista ja mikrofilmeistä on jonkin verran saatu Suomeenkin. Valtionarkiston lisäksi vierailimme myös Yhdysvaltojen kongressin rakennuksessa — Capitolissa — ja kongressin kirjastossa. Kiertokäynnin aikana saimme kuulla, että kirjaston noin 500 hyllykilometrin tiloissa on eri laatuista aineistoa lähes 74 miljoonaa nimikettä. Niiden joukossa on 16 miljoonaa kirjaa ja 106 000 sidottua sanomalehden vuosikertaa. Mukana olivat myös Suomen eduskunnan painetut asiakirjat ja pöytäkirjat. Aineisto oli kortistoitua sekä tekijän nimen että aiheen mukaan.

Konferenssin välipaloina saimme seurata sekä **merijalkaväen** että **armeijan iltaparaatia**. Kummassakin tilaisuudessa oli runsaasti värikkäitä ja historiallisia pukuja sekä suuret korkeatasoiset soittokunnat. Suoritukset, joita lisäksi tehostettiin valonheittimillä, olivat loppuun asti harjoiteltuja. Suomalaista lämmitti erityisesti se, että merijalkaväen musiikkiohjelmaan kuului Sibeliuksen Finlandia ja että sävellyksen tausta ja synty selostettiin täsmällisesti.

Kokonaista kaksi päivää ennen konferenssia oli varattu itsenäisyystaistelun alueen Ticonderoga-West Point ja yksi päivä sisällissodan Williamsburgin ja Gettysburgin taistelupaikkoihin tutustumiseen. Sisällissodan taistelupaikat oli entisöity ehkä perusteellisemmin kuin itsenäisyystaistelun taistelupaikat. Niiden retkeilykeskuksissa annettiin yleensä alkuinformaatio valokartan ääressä. Myös luonnollisessa koossa olevia näköalakuvia käytettiin. Kaivannot ja tykit olivat maastossa paikoillaan. Lyhyt elokuva tai nauhurin selostus johdatti katsojia itse taisteluun. Alueilla olevissa museoissa oli runsaasti esillä sotien välineistöä. Huolenpidon taistelupaikoista ymmärtää helposti, jos tietää sisällissodan suuret tappiot. Sisällissodassa kuoli joka viides sotaan osallistunut sotilas, kun esimerkiksi Suomen sodissa 2. maailmansodan aikana kaatui vain joka kymmenes puolustusvoimien riveissä palvellut. Kaikkiaan kuoli pohjoisvaltioiden ja etelävaltioiden sotilaita 618 000, kun Yhdysvalloista kaatui 2. maailmansodassa vain 407 000 miestä. Yhdysvaltain kokonaisväkiluku 1860-luvulla oli yli 30 miljoonaa ja 1940-luvulla yli 130 miljoonaa.

Taistelupaikat ovat yhteisiä niin pohjois- kuin etelävaltioiden riveissä taistelleiden jälkeläisille. Kolmekymmentä vuotta sodan jälkeen, viime vuosisadan viimeisinä vuosina, kummallakin puolella taistelleet sotilaat kokoontuivat jo yhteisiin asevelijuhliin taistelupaikoilleen kertomaan kaskuja ja vaihtamaan kohteliaisuuksia entisten vihollistensa kanssa. Viimeinen 117-vuotias etelän sotaveteraani kuoli 1959.

Mielenkiintoisinta konferenssissa oli kuitenkin tutustuminen eri puolilta maailmaa lähtöisin oleviin historian ja sotahistorian tutkijoihin. Ihmiset ja probleemit näyttivät kaikkialla olevan aika tavalla samanlaisia. Siihen ei näyttänyt vaikuttavan paljon edes se, että jotkut asettivat töissään etualalle poliittisen tarkoituksenmukaisuuden maansa kannalta, ja että toiset taas korostivat enemmän "historiallista totuutta".

Suorastaan yllättävää oli esineellisen sotahistorian hyvinhoidettu osuus kaikkialla maassa. Näyttää siltä, että super-suurvallan tulevaisuutta ei rakenneta yksin vahvan talouden ja

tekniikan varaan, vaan menneisyyttä ja perinteitä esillä pitämällä lujitetaan tehokkaasti myös kansallista yhtenäisyyttä. Super-suurvallan ehtymättömät resurssit tällaisten konferenssien järjestäjänä näkyivät myös selvästi ja saivat ansaitsemaansa tunnustusta.